

AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA SUN‘IY INTELLEKT FALSAFASI

Dilmurodova Fotima*Surdotarjimon yonalishi talabasi**Tel: +998885357101***Annotatsiya**

Maqolada axborot texnologiyalari va sun‘iy intellektning falsafiy tahlili dinshunoslik nuqtai nazaridan yoritilgan. Sun‘iy intellektning jamiyat hayotiga kirib kelishi, diniy qadriyatlar bilan uyg‘unligi va axloqiy masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda “kuchli” va “zaif” sun‘iy intellekt farqlari, inson ongining tabiati va mashina tafakkuri o‘rtasidagi muammolar dinshunoslik kontekstida ko‘rib chiqiladi.

Abstract

The article presents a philosophical analysis of information technologies and artificial intelligence from the perspective of religious studies. It examines the integration of artificial intelligence into social life, its compatibility with religious values, and related ethical issues. The study discusses the distinction between “strong” and “weak” artificial intelligence, as well as the challenges concerning the nature of human consciousness and machine cognition within the context of religious studies.

Keywords: *information technologies, artificial intelligence, religious studies, philosophy, consciousness, ethics.*

Kalit so‘zlar: *axborot texnologiyalari, sun‘iy intellekt, dinshunoslik, falsafa, ong, axloq.*

Axborot-kommunikatsion texnologiyalar bugungi kunda diniy bilimlarni tarqatish, diniy merosni saqlash va tadqiq qilishda muhim vositaga aylandi. Sun‘iy intellekt esa bu jarayonni yanada tezlashtirib, yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, SI falsafasi dinshunoslikda axloqiy va ma‘naviy savollarni yuzaga keltirmoqda.

Axborot texnologiyalari va diniy bilimlar :

- Elektron kutubxonalar va raqamli arxivlar diniy manbalarni keng ommaga yetkazmoqda.
- Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) diniy tajribalarni yangi shaklda ifodalash imkonini bermozda.

Sun‘iy intellekt falsafasi va dinshunoslik :

- J. Searle tasnifiga ko‘ra, “kuchli” SI hali yaratilmagan, “zaif” SI esa kundalik hayotda keng qo‘llanilmoqda.

- Dinshunoslikda SI qarorlarining axloqiy javobgarligi masalasi dolzarbdir: mashina tomonidan qabul qilingan qaror uchun kim javobgar bo‘ladi?

Falsafiy va diniy muammolar

- Inson ongining tabiati va mashina tafakkuri o‘rtasidagi farqlar diniy nuqtai nazardan ham muhimdir.

- Determinizm va iroda erkinligi masalalari: dinshunoslikda insonning erkin tanlovi muhim ahamiyatga ega, SI esa bu imkoniyatga ega emas.

Axborot texnologiyalari va sun‘iy intellekt dinshunoslik faniga yangi imkoniyatlar ochmoqda, lekin shu bilan birga falsafiy va axloqiy savollarni ham tug‘dirmoqda. Dinshunoslikda SI texnologiyalaridan foydalanish diniy merosni saqlash va targ‘ib qilishda samarali bo‘lsa-da, inson ongining ma‘naviy va ruhiy xususiyatlarini mashina tafakkuri bilan tenglashtirish mumkin emas. Shu bois, SI texnologiyalarini diniy qadriyatlar va axloqiy me‘yorlar bilan uyg‘unlashtirish muhim vazifa hisoblanadi.

Foydalangan Adabiyotlar

1. Tyuring A. “Hisoblash texnologiyasi va intellekt”. 1950.
2. McCarthy J. “Artificial Intelligence” ta’rifi. Dartmut konferensiyasi, 1956.
3. Searle J. “Strong AI and Weak AI” tasnifi.
4. Russell S., Norvig P. “Artificial Intelligence: A Modern Approach”.
5. Varela F. “Biologiya va ong falsafasi”.